

Historia elektoratu Nowoczesnej

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

badania

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

respondentów

Naszemu czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Konwencja założycielska stowarzyszenia NowoczesnaPL odbyła się 31 maja 2015 roku. Trzy miesiące później oficjalnie zarejestrowano partię polityczną „Nowoczesna Ryszarda Petru”, która w jesiennych wyborach parlamentarnych zgłosiła listy do Sejmu we wszystkich okręgach wyborczych. Zdobyła 7,6% głosów, co przełożyło się na 28 mandatów poselskich¹.

Zaraz po wyborach Nowoczesna zanotowała olbrzymi, skokowy wzrost poparcia – do 21%². Jednak niedługo później odsetek badanych wyrażających chęć głosowania na to ugrupowanie zaczął spadać. Ta tendencja stała się szczególnie wyraźna w pierwszej połowie 2017 roku, poczynając od „afery portugalskiej” z udziałem założyciela ruchu Ryszarda Petru. Obecnie poparcie dla Nowoczesnej utrzymuje się na poziomie zbliżonym do jej wyniku wyborczego³.

Nowoczesna Ryszarda Petru przedstawia się wyborcom jako partia liberalna zarówno w sferze gospodarczej, jak i obyczajowej. W swoim programie⁴ skupia się na kwestiach poprawy funkcjonowania administracji państwowej, rozwoju gospodarczym opartym na indywidualnej przedsiębiorczości i ochronie własności prywatnej, a także na budowie „nowoczesnego patriotyzmu” oraz społeczeństwa obywatelskiego, rozumianego jako „wspólnota wolności”. Proponuje m.in. obniżenie podatków, zwiększenie uprawnień premiera kosztem prezydenta, zmianę zasad finansowania nauki, ograniczenie kosztów administracyjnych przedsiębiorstw, wzmocnienie roli samorządu, wsparcie dla odnawialnych źródeł energii i umożliwienie „wszystkim zainteresowanym” zawierania związków partnerskich. Przedstawia się też jako „najbardziej dynamiczna siła opozycji wobec PiS”.

W komunikacie przedstawimy historię poparcia dla Nowoczesnej – od jej założenia do dzisiaj: początkowy gwałtowny wzrost i następujący po nim systematyczny spadek notowań. Pokażemy, kto zdecydował się poprzeć nowy projekt polityczny od samego początku, kim były osoby, które uwierzyły w Nowoczesną po wyborach i wreszcie, z kogo składa się jej obecny potencjalny elektorat.

¹ Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 października 2015 roku o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 25 października 2015 r., rozdział 3 punkt 1.8, punkt 4.5. Obecnie Klub Poselski Nowoczesna liczy 27 członków.

² Komunikat CBOS „Preferencje partyjne w grudniu”, grudzień 2015 (oprac. K. Pankowski).

³ Komunikat CBOS „Preferencje partyjne we wrześniu”, wrzesień 2017 (oprac. K. Pankowski).

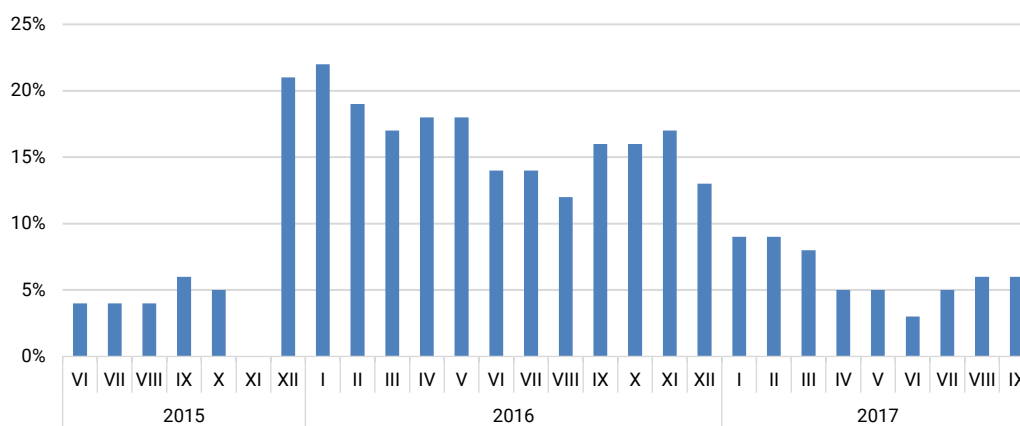
⁴ „Program. Nowoczesna Polska dla każdego”, dostępny na stronie <https://nowoczesna.org/program/> (dostęp dnia 14 września 2017).

HISTORIA POPARCIA DLA NOWOCZESNEJ

W historii Nowoczesnej można wyraźnie wyróżnić trzy okresy: początkową sytuację przedwyborczą, powyborczy okres dużej popularności i późniejszy spadek notowań. Pierwszy z nich trwał od momentu założenia ugrupowania do wyborów parlamentarnych, a więc od czerwca do października 2015 roku. W tym czasie chęć głosowania na tę partię deklarowało od 4% do 6% respondentów.

CBOS

RYS. 1. Deklaracje chęci głosowania na Nowoczesną Ryszarda Petru w hipotetycznych wyborach parlamentarnych* (VI 2015 – IX 2017)

* Pytanie brzmi: „Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?” i jest zadawane respondentom deklarującym, że wzięliby udział w wyborach do parlamentu, gdyby odbywały się one w najbliższą niedzielę

Po wyborach, które odbyły się 25 października 2015 roku, Nowoczesna zanotowała bardzo gwałtowny wzrost popularności. W 2016 roku średni poziom poparcia dla ugrupowania Ryszarda Petru wynosił 17%, wahając się od 22% (w styczniu) do 12% (w sierpniu)⁵. Ten okres dużej popularności zakończył się na przełomie roku 2016 i 2017. Dość istotny spadek poparcia nastąpił już między listopadem a grudniem. Ta tendencja została jeszcze wzmocniona po niefortunnym wyjeździe sylwestrowym Ryszarda Petru za granicę w okresie okupacji Sejmu przez posłów partii opozycyjnych. W styczniu i lutym chęć głosowania na Nowoczesną wyrażało 9% badanych, a w kolejnych miesiącach jeszcze mniej. Na wiosnę byliśmy świadkami zmian personalnych w tym ugrupowaniu. Ryszard Petru pozostał wprawdzie przewodniczącym partii, ale ustąpił z funkcji przewodniczącego klubu poselskiego na rzecz Katarzyny Lubnauer. W czerwcu 2017 roku Nowoczesna zanotowała najniższy,

⁵ Przedstawione dane pochodzą ze zagregowanych zbiorów danych z comiesięcznych badań CBOS.

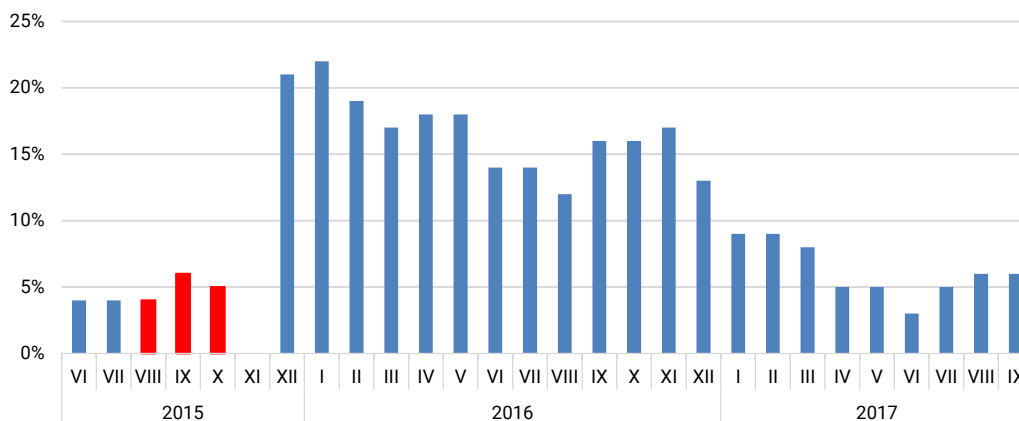
jak dotychczas, wynik w naszych badaniach (3% poparcia). Od początku 2017 roku chęć głosowania na partię Ryszarda Petru deklarowało średnio 6% respondentów (jest to więc prawie trzykrotny spadek w porównaniu z rokiem ubiegłym)⁶.

POCZĄTKI NOWOCZESNEJ: OKRES PRZEDWYBORCZY

W celu sprawdzenia, kto poparł Nowoczesną w początkach jej istnienia, zagregowaliśmy dane z badań prowadzonych w trzech miesiącach poprzedzających wybory parlamentarne⁷.

CBOS

RYS. 2. Deklaracje chęci głosowania na Nowoczesną Ryszarda Petru w hipotetycznych wyborach parlamentarnych (VI 2015 – IX 2017)

W początkowym okresie Nowoczesna przekonała do siebie w największym stopniu badanych z wyższym wykształceniem (11% z nich deklarowało chęć głosowania na tę partię), mieszkańców miast liczących 500 tys. i więcej ludności (10%), a także respondentów w wieku od 35 do 44 lat (10%). Z kolei najrzadziej na ugrupowanie Ryszarda Petru chcieli głosować badani o niższym poziomie wykształcenia (5% z wykształceniem średnim, 2% z zawodowym i 0% z podstawowym), a także respondenci regularnie praktykujący religijnie (3% praktykujących raz w tygodniu, 1% uczestniczących w praktykach religijnych częściej niż co tydzień), mieszkańcy wsi i miast poniżej 20 tys. ludności (3%) oraz osoby powyżej 55 roku życia (3%) – zob. tabela 1.

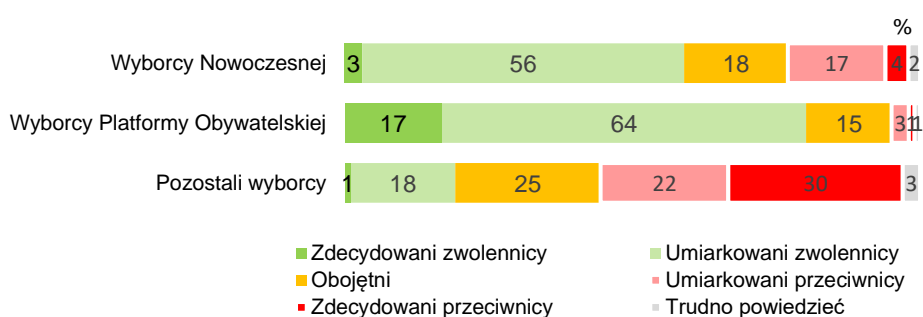
⁶ W przypadku roku 2017 wzięto pod uwagę wyniki ze zagregowanych zbiorów danych z comiesięcznych badań prowadzonych od stycznia do września.

⁷ Badania były realizowane w dniach 17–24 sierpnia, 17–23 września i 15–21 października 2015 roku; N=3126, w tym 99 potencjalnych wyborców Nowoczesnej.

Zdecydowaną większość respondentów deklarujących chęć głosowania na Nowoczesną stanowili w tym okresie wcześniejsi zwolennicy Platformy Obywatelskiej – czterech na pięciu (80%) badanych skłonnych poprzeć ugrupowanie Ryszarda Petru głosowało w 2011 roku właśnie na tę partię. Potencjalny elektorat Nowoczesnej stanowili przede wszystkim badani określający się jako umiarkowani zwolennicy rządów Platformy – niekoniecznie rozczarowani, ale mający pewne zastrzeżenia. Tylko jedna piąta (21%) uznawała się za przeciwników polityki gabinetu Ewy Kopacz. W większości przyznawali też, że sytuacja w Polsce zmierzała w dobrym kierunku (tego zdania było 57% z nich).

CBOS

RYS. 3. Poparcie dla rządu Ewy Kopacz w potencjalnych elektoratach partyjnych (VIII – X 2015)

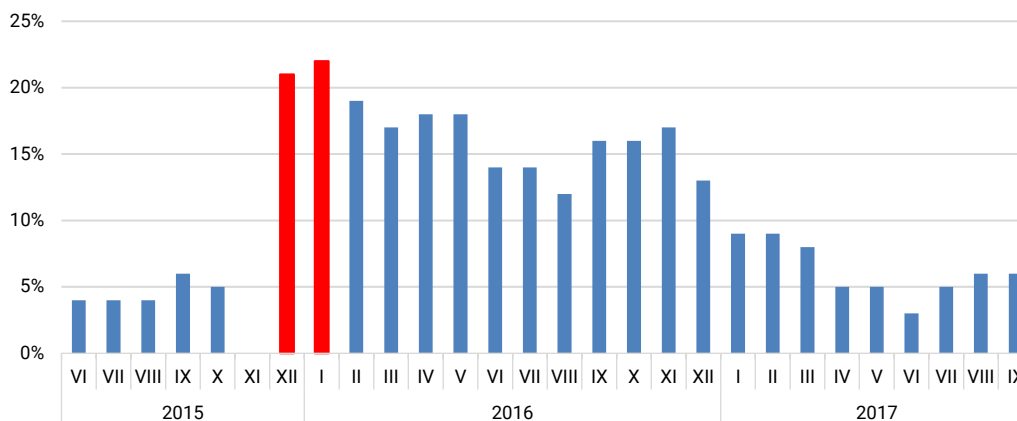

POWYBORCZY WZROST POPARCIA

Tuż po wyborach parlamentarnych Nowoczesna zanotowała skokowy wzrost poparcia. Kim były osoby, które wówczas deklarowały chęć głosowania na to ugrupowanie? Aby to sprawdzić, przeanalizowaliśmy zagregowane wyniki badań z grudnia 2015 i stycznia 2016 roku⁸.

⁸ Badania były realizowane w dniach 3–10 grudnia 2015 roku i 7–14 stycznia 2016 roku; N=2052, w tym 291 potencjalnych wyborców Nowoczesnej.

RYS. 4. Deklaracje chęci głosowania na Nowoczesną Ryszarda Petru w hipotetycznych wyborach parlamentarnych (VI 2015 – IX 2017)

W analizowanym okresie chęć głosowania na Nowoczesną w hipotetycznych wyborach parlamentarnych wyrażało średnio 22% badanych, a więc o 17 punktów procentowych więcej niż w omawianym wyżej okresie przedwyborczym. Tak duży wzrost deklarowanego poparcia był możliwy dzięki poprawie notowań we wszystkich kategoriach społeczno-demograficznych. Ugrupowanie Ryszarda Petru nie tylko umocniło swoją pozycję w tych grupach, w których już wcześniej była ona relatywnie wysoka (respondenci z wyższym wykształceniem, mieszkańcy dużych miast), ale także przekonało do siebie istotną część pozostałych wyborców. Jest to szczególnie widoczne w przypadku starszych badanych – przed wyborami niewiele osób powyżej 45 roku życia deklarowało chęć głosowania na Nowoczesną, natomiast po wyborach była to już prawie jedna czwarta. Zwolennicy tej partii pojawili się też w innych grupach, w których wcześniej byli właściwie nieobecni – wśród osób gorzej wykształconych, źle oceniających swoją sytuację materialną, praktykujących religijnie. Oczywiście w tych grupach społecznych chęć głosowania na Nowoczesną wciąż była zdecydowanie mniejsza niż w tradycyjnym elektoracie, jednak można mówić o istotnym rozszerzeniu poparcia na nowe kategorie społeczno-demograficzne.

TABELA 1

		Potencjalni wyborcy Nowoczesnej	
		przed wyborami (VIII – X 2015)	po wyborach (XII 2015 – I 2016)
		w procentach	
		5	22
Płeć	Mężczyźni	6	20
	Kobiety	5	23
Wiek	18–24 lata	4	12
	25–34	6	18
	35–44	10	24
	45–54	5	25
	55–64	3	22
	65 lat i więcej	3	25
Wykształcenie	podstawowe	0	11
	zasadnicze zawodowe	2	13
	średnie	5	20
	wyższe	11	35
Miejsce zamieszkania	wieś	3	11
	miasto do 19 999	3	22
	20 000 – 99 999	7	28
	100 000 – 499 999	6	26
	500 tys. i więcej mieszkańców	10	35
Udział w praktykach religijnych	kilka razy w tygodniu	1	6
	raz w tygodniu	3	17
	1–2 razy w miesiącu	7	17
	kilka razy w roku	8	32
	w ogóle nie uczestniczy	7	36
Poglądy polityczne	lewicowe	6	36
	centrowe	6	31
	prawicowe	5	14
Ocena własnej sytuacji materialnej	zła	3	16
	ani dobra, ani zła	3	16
	dobra	7	26

Kolorem zielonym zaznaczono ponadprzeciętny wzrost poparcia (przekraczający 17 punktów procentowych)

Niemal trzykrotny w stosunku do okresu przedwyborczego wzrost deklarowanego poparcia wymagał przekonania tych badanych, którzy w wyborach zdecydowali się poprzeć inne partie. Kluczową rolę odegrali tu wyborcy Platformy Obywatelskiej, z których aż 41% przeniosło poparcie na Nowoczesną. Ugrupowanie Ryszarda Petru przyciągnęło też około jednej trzeciej osób popierających wcześniej lewicowe komitety wyborcze: Zjednoczoną Lewicę i Partię Razem. Jednocześnie udało się Nowoczesnej utrzymać poparcie niemal wszystkich własnych wyborców.

TABELA 2

Na kandydata której partii/komitetu wyborczego głosował(a) Pan(i) w wyborach do Sejmu 25 października 2015 roku?	Potencjalni wyborcy Nowoczesnej po wyborach (XII 2015 – I 2016)
Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	3%
Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP	41%
Komitet Wyborczy Partia Razem*	34%
Komitet Wyborczy KORWiN	5%
Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe*	13%
Koalicyjny Komitet Wyborczy Zjednoczona Lewica+SLD+TR+PPS+UP+Zieloni	32%
Komitet Wyborczy Wyborców „Kukiz’15”	6%
Komitet Wyborczy Nowoczesna Ryszarda Petru	90%
Niegłosujący	15%

* Wyniki dotyczące tych komitetów wyborczych należy traktować ostrożnie ze względu na ich niewielką liczebność w próbie

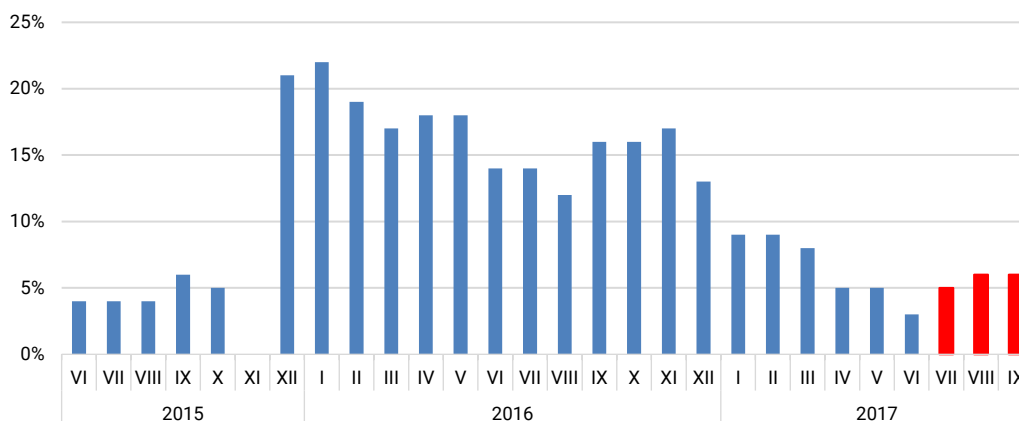
Chęć głosowania na Nowoczesną wyrażał także co siódmy (15%) badany niegłosujący w rzeczywistych wyborach. Może to oznaczać, że – dzięki dużej aktywności i widocznej obecności w debacie publicznej w okresie powyborczym – partii Ryszarda Petru udało się przekonać część osób nieznajdujących wcześniej na scenie politycznej odpowiadających im ugrupowań.

DZISIEJSI WYBORCY NOWOCZESNEJ

Przełom lat 2015 i 2016 okazał się szczytowym okresem popularności Nowoczesnej, nigdy później nie osiągnęła ona tak dobrego wyniku. W roku 2016 odsetek badanych skłonnych zagłosować na to ugrupowanie w hipotetycznych wyborach podlegał dość znacznym wahaniom. Począwszy od grudnia można zaobserwować wyraźny trend spadkowy, prowadzący do najniższego wyniku (3%) w czerwcu 2017 roku. W kolejnych miesiącach poparcie dla Nowoczesnej ustabilizowało się na poziomie około 6%. Aby zobaczyć, kto dziś byłby skłonny zagłosować na tę partię, przeanalizowaliśmy dane pochodzące właśnie z okresu od lipca do września⁹.

⁹ Badania były realizowane w dniach 29 czerwca – 6 lipca, 17–24 sierpnia i 7–14 września 2017 roku; N=2971, w tym 113 potencjalnych wyborców Nowoczesnej.

RYS. 5. Deklaracje chęci głosowania na Nowoczesną Ryszarda Petru w hipotetycznych wyborach parlamentarnych (VI 2015 – IX 2017)

Podobnie jak wcześniejszy wzrost, również późniejszy spadek poparcia nastąpił we wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na kryteria społeczne i demograficzne. Można też zauważyć, że największy spadek odnotowaliśmy w tych samych grupach, w których wcześniej obserwowaliśmy największy wzrost. W wyniku tych procesów w większości analizowanych grup odsetek badanych deklarujących chęć głosowania na Nowoczesną nie różni się znacząco od wartości z okresu przedwyborczego. Można więc powiedzieć, że pod tym względem ugrupowanie Ryszarda Petru w dużej mierze powróciło do punktu wyjścia.

Zauważalne są jednak pewne różnice w stosunku do roku 2015. Obecnie nie obserwujemy już szczególnie wysokiego poparcia wśród osób mających od 35 do 44 lat; chęć głosowania na Nowoczesną jest zbliżona w poszczególnych grupach wiekowych. Z kolei częściej niż w początkowym okresie istnienia partii skłonni są na nią głosować badani w ogóle nieuczestniczący w praktykach religijnych (16%) oraz deklarujący lewicowe poglądy polityczne (12%). Może to oznaczać, że Nowoczesna stała się partią o wyraźniejszej niż wcześniej orientacji światopoglądowej, co prawdopodobnie wynika (przynajmniej częściowo) z konsekwentnego zajmowania pozycji antagonistycznej wobec rządu Prawa i Sprawiedliwości.

TABELA 3

		Potencjalni wyborcy Nowoczesnej		
		przed wyborami (VIII – X 2015)	po wyborach (XII 2015 – I 2016)	obecnie (VII – IX 2017)
		w procentach		
		5	22	6
Płeć	mężczyźni	6	20	5
	kobiety	5	23	6
Wiek	18–24 lata	4	12	2
	25–34	6	18	6
	35–44	10	24	7
	45–54	5	25	6
	55–64	3	22	5
	65 lat i więcej	3	25	6
Wykształcenie	podstawowe	0	11	1
	zasadnicze zawodowe	2	13	4
	średnie	5	20	5
	wyższe	11	35	10
Miejsce zamieszkania	wieś	3	11	2
	miasto do 19 999	3	22	4
	20 000 – 99 999	7	28	8
	100 000 – 499 999	6	26	9
	500 tys. i więcej mieszkańców	10	35	10
Udział w praktykach religijnych	kilka razy w tygodniu	1	6	1
	raz w tygodniu	3	17	4
	1–2 razy w miesiącu	7	17	5
	kilka razy w roku	8	32	4
	w ogóle nie uczestniczy	7	36	16
Ocena własnych warunków materialnych	złe	3	16	1
	ani dobre, ani złe	3	16	5
	dobre	7	26	7
Poglądy polityczne	lewicowe	6	36	12
	centrowe	6	31	7
	prawicowe	5	14	2

Kolorem zielonym zaznaczono ponadprzeciętny wzrost poparcia w danej grupie, a pomarańczowym spadek większy niż średnia w stosunku do wcześniejszego pomiaru (przekraczający 16 punktów procentowych)

Obecnie jedynie mniej niż połowa (43%) badanych, którzy w wyborach do Sejmu w 2015 roku poparli ugrupowanie Ryszarda Petru, byłaby skłonna ponownie oddać na nie swój głos. Wcześniejsi zwolennicy Nowoczesnej przenieśli swoje poparcie przede wszystkim na Platformę Obywatelską (chęć głosowania na tę partię deklaruje obecnie 24% badanych, którzy wcześniej głosowali na Nowoczesną). Jednocześnie Nowoczesna straciła poparcie znacznej części wyborców PO, których wcześniej do siebie przekonała.

TABELA 4

Na kandydata której partii/komitetu wyborczego głosował(a) Pan(i) w wyborach do Sejmu 25 października 2015 roku?	Potencjalni wyborcy Nowoczesnej	
	po wyborach (XII 2015 – I 2016)	obecnie (VII – IX 2017)
	w procentach	
Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	3	0
Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP	41	12
Komitet Wyborczy Partia Razem*	34	0
Komitet Wyborczy KORWiN	5	2
Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe*	13	0
Koalicyjny Komitet Wyborczy Zjednoczona Lewica+SLD+TR+PPS+UP+Zieloni	32	5
Komitet Wyborczy Wyborców „Kukiz'15”	6	2
Komitet Wyborczy Nowoczesna Ryszarda Petru	90	43
Niegłosujący	15	4

* Wyniki dotyczące tych komitetów wyborczych należy traktować ostrożnie ze względu na ich niewielką liczebność w próbie

ZMIANY W STRUKTURZE ELEKTORATU

Różnice w popularności danej partii w różnych grupach społecznych przekładają się na strukturę jej elektoratu. Nadają one każdemu ugrupowaniu specyficzny profil społeczny i demograficzny, który – obok programu i orientacji światopoglądowej – określa kierunki jego działalności.

Wśród pierwszych zwolenników Nowoczesnej wyraźnie widoczna była nadreprezentacja – w porównaniu z pozostałymi wyborcami – osób z wyższym wykształceniem i mieszkańców większych miejscowości (miast liczących 500 tys. i więcej ludności, ale także mających od 20 tys. do 99 999 ludności). W strukturze potencjalnego elektoratu partii Ryszarda Petru relatywnie dużo było również osób w wieku 35–44 lata oraz uczestniczących w praktykach religijnych jedynie kilka razy w roku (choć niekoniecznie w ogóle niepraktykujących). Wyraźnie lepiej niż ogół badanych oceniali oni też swoje warunki materialne¹⁰. Przed wyborami Nowoczesna była więc partią o dość wyraźnym profilu społecznym – wielkomiejskim, wykształconym, dobrze sytuowanym.

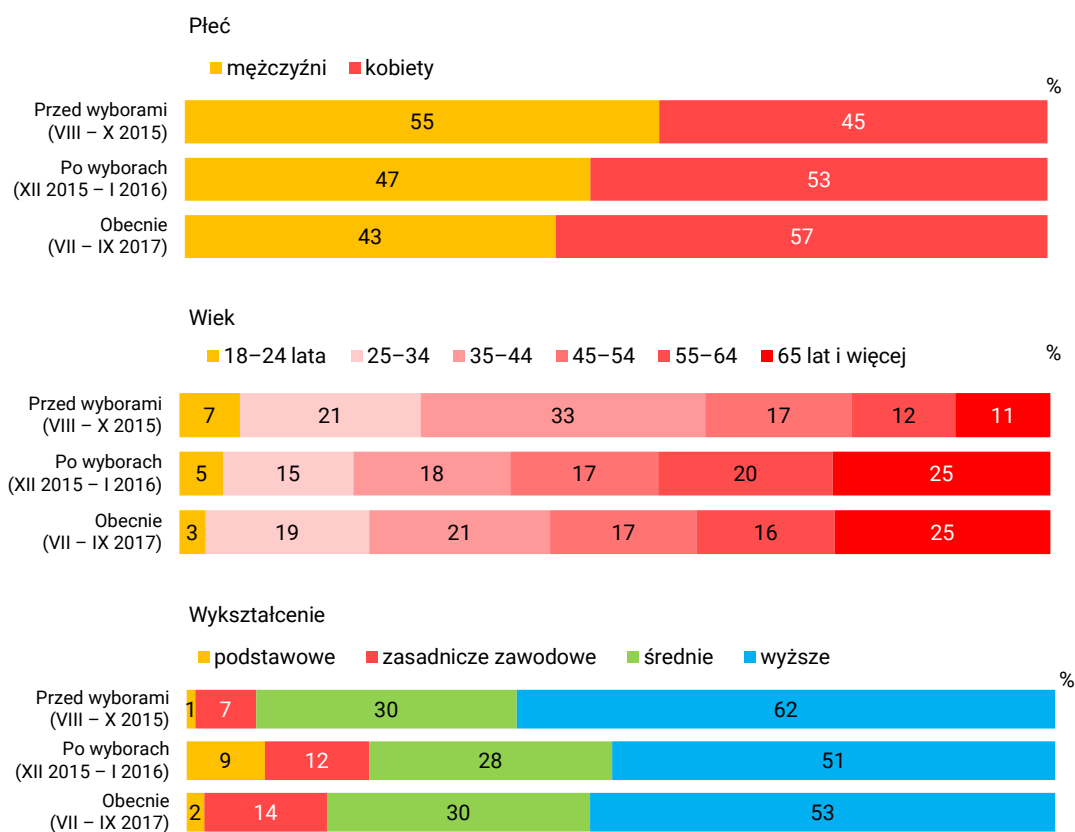
Wraz z zarysowanymi wyżej wahaniami poparcia następowały także zauważalne zmiany w strukturze potencjalnego elektoratu. Co prawda Nowoczesna pozostała w znacznej mierze partią popieraną przez osoby z wyższym wykształceniem (wciąż ponad połowa jej wyborców legitymuje się dyplomem wyższej uczelni), a także przez mieszkańców miast, ale pod względem wieku wyborców upodobniła się do ogółu badanych. Interesującym zjawiskiem jest również odwrócenie proporcji płci w elektoracie – o ile w roku 2015 obserwowaliśmy przewagę mężczyzn, o tyle obecnie większą część wyborców ugrupowania Ryszarda Petru stanowią kobiety.

¹⁰ Wszystkie wskazane różnice są istotne statystycznie.

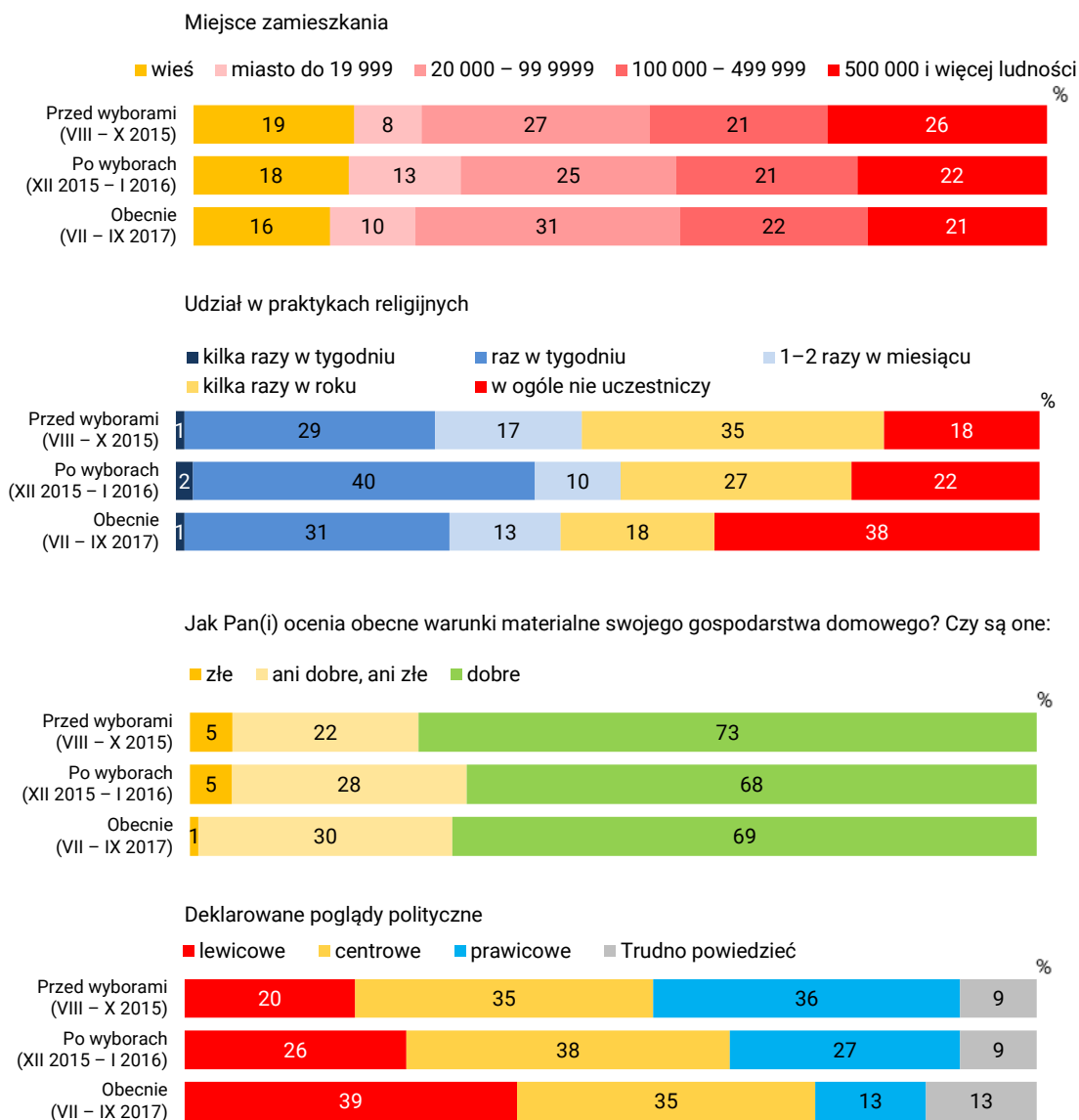
Obserwując strukturę elektoratu Nowoczesnej można też zauważyć krystalizowanie się jej orientacji światopoglądowej. Udział osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych wśród wyborców tej partii wzrósł dwukrotnie w stosunku do początkowego okresu (obecnie stanowią oni 38% potencjalnego elektoratu). Niemal dwukrotnie większy jest też odsetek badanych deklarujących poglądy lewicowe. Jest to tym bardziej interesujące, że wśród pierwszych zwolenników Nowoczesnej przeważali respondenci prawicowi, których udział w potencjalnym elektoracie wyraźnie się zmniejszył (z 36% do 13%). Można powiedzieć, że jest to naturalny proces: początkowo orientacja światopoglądowa nowej partii nie była jeszcze wyrobiona, dopiero konkretne decyzje pozwoliły na bardziej jednoznaczne umiejscowienie Nowoczesnej na scenie politycznej, co z kolei wpłynęło na skłonność różnych grup wyborców do poparcia jej programu. Patrząc na udział osób o określonych poglądach politycznych w potencjalnym elektoracie Nowoczesnej można postawić tezę, że w ciągu dwóch lat swojego istnienia przeszła ona z pozycji centroprawicowych na centrolewicowe.

CBOS

RYS. 6. Struktura społeczno-demograficzna potencjalnego elektoratu Nowoczesnej

RYS. 6 (cd.). Struktura społeczno-demograficzna potencjalnego elektoratu Nowoczesnej

W ciągu dwóch lat, jakie upłynęły od powstania stowarzyszenia NowoczesnaPL, struktura potencjalnego elektoratu ugrupowania Ryszarda Petru pozostawała dość stabilna. Z analizy struktury społecznej wyborców wynika, że partię tę można określić jako centrolewicową, znajdującą poparcie przede wszystkim wśród osób dobrze wykształconych, mieszkających w większych miejscowościach i zadowolonych ze swojej sytuacji życiowej.

Nowoczesna zanotowała gwałtowny skok poparcia po wyborach parlamentarnych w 2015 roku, gdy okazała się atrakcyjną alternatywną propozycją dla wyborców partii, które uzyskały niezadowolające wyniki – przede wszystkim Platformy Obywatelskiej, ale także komitetów lewicowych. Było to możliwe dzięki przekonaniu do siebie znacznie szerszego elektoratu, w tym także przedstawicieli grup społecznych wcześniej niereprezentowanych wśród wyborców Nowoczesnej. Jednak w kolejnych miesiącach ugrupowaniu Ryszarda Petru nie udało się utrzymać tej pozycji, a odsetek badanych deklarujących chęć głosowania na tę partię w hipotetycznych wyborach zmalał do poziomu niemal takiego jak przed wyborami w 2015 roku.

Opracował

Antoni Głowacki